

»VSE ZAMAN,« JE VZDIHNILA, »NA GORE NE PRIDEM VEČ.«

TODA ZDAJCI JE PLANIL NA DVORIŠČE MRZEL SEVERNIK, VES LEDEN. POBRAL JE SNEŽINKO VETRČKU Z DLANI IN JO V DIVJEM LETU ODNESEL ZA MESTO. IN ŽE JE BILA SPET NAD GORAMI, ZLEZLA JE SEVERNIKU S PRSTOV IN HITELA VESELO V NAROČJE SVOJIH DRUŽIC NA VEJI VISOKE JELKE.

VETRČEK JE ZRL ZA SEVERNIKOM IN SE ZADOVOLJNO SMEHLJAL. POTEM SE JE PRITISNIL NA OKNO BOLNE DEKLICE. OB NJENI POSTELJICI JE STAL GOSPOD DOKTOR IN MATI JE VSA SREČNA BOŽALA HČERKO, ZAKAJ GOSPOD DOKTOR JE DEJAL:

»TAKO, NAJHUJŠE JE MINILO. KO SE NASPI, BO BREZ VROČICE IN V NEKAJ DNEH BO ZDRAVA.«

»JUHUHU!« JE ZAVRISKAL VETRČEK IN SE KAKOR BLAZEN ZAPODIL PO DVORIŠČU...

France Beyk

Peklenšček in Špela

Tam, kjer sem jaz doma — veste, to je na Tolminskem — stoji gora, ki se imenuje Kojca. Ta je podobna strmi strehi, pokrita s senožetmi in gozdovi, nič skalovita. Le na vzhodni strani stoji pod vrhom velika skala, ki se kakor stolp dviga v nebo.

Od kod je ta skala? Vprašal sem in so mi povedali, da jo je bil prinesel hudič in tam pustil.

To pa se je bilo zgodilo davnaj davnaj. V tistih časih, ko je še vrag hodil po zemlji in se ljudem prikazoval v različnih podobah.

Takrat je pod Kojco živela neka ženska, ki ji ne vem imena. Imenujmo jo Špelo! Bila pa je sama, čisto sama, ni imela moža ne hlapca. Jezična in huda pa tako, da bi ugnala samega vraga.

Glas o nji je šel daleč naokrog, nobeno čudo, da je nazadnje prišel tudi v pekel. Peklenščki, mali in veliki, so se pomenkovali o nji. A nihče izmed njih se ni mogel pohvaliti, da bi si bil

že zagotovil njeno dušo. Poglavar vragov je bil zaradi tega zelo hud. Nazadnje bo Špela še umrla in se jim bo, kakor je huda, izmuznila iz krempljev.

»Kdo pojde po Špelo?« je vprašal zbrane hudiče.

Peklenščki so trdo molčali. Hude ženske se še vrag boji.

Pa se oglasi zlodej, ki je bil zelo suh in je močno šepal na eno nogo.

»Jaz pojdem,« je rekel.

In je res šel. Spremenil se je v hlapca in se s culo čez ramo ustavil pred Špelino hišo.

»Ali ne bi potrebovali hlapca?« jo je vprašal.

»Potrebovala bi ga,« mu je odgovorila Špela. »Seveda bi ga potrebovala. Pa nihče ne prestane pri meni.«

»Prestal bi, pa če bi mi tudi hosto drobili na hrbtu,« ji je dejal zlodej.

»Prav. A kaj zahtevaš za plačilo?«

»Niti denarja niti blaga,« si je peklenšček vesel pomel roke. »Da veš, jaz sem vrag!«

»Saj sem te koj spoznala,« se je zasmejala ženska. »Že od daleč smrdiš. Povej, kaj zahtevaš za plačilo?«

»Tvojo dušo,« je rekel zlodej. »Pet let ti bom zvesto služil, vse bom storil, kar mi boš ukazala. Čez pet let, ko zazvoni poldan, bo tvoja duša moja.«

»Dobro,« je rekla Špela. »Za danes te vzamem na poskušnjo. Ako presta-

neš do večera, velja! Pa glej, da storiš vse, kar ti bom ukazala, sicer ne dobiš duše.«

In tako sta Špela in zlodej sklenila veljavno pogodbo.

Zlodej je cepil drva, Špela pa je šla in se napila žganja. Potem je sedla na prag in govorila, govorila, da bi se je zlodej naveličal. Ta pa nič, kakor da je slep in gluhi, še zmenil se ni, cepil je drva. Ženska pa se je ujezila, zmerjala ga je, vsega mu je izrekla, da bi še osel skočil iz kože. Vrag pa se je še smehljaj, kakor da mu poje lepo pesmico. Pijana Špela pa zgrabi krepelce, skoči do peklenščka in udriha po njem, da vse treska in poka. Zlodej pa se je le malo upognil, zamižal in držal udarce kot točo. Niti zacvilil ni, nikar da bi pobegnil.

Špela se je utrudila, se pijana zvrnila v travo in zaspala.

Prebudila se je šele naslednji dan. Zgledala je vraga, kako sedi na pragu in se smehlja predse.

»Dobro si se držal,« mu je rekla, »kot še nihče pred teboj. Zdaj pa na delo!«

Poslej je šlo pri hiši vse kakor da je namazano. Nihče ni vedel, da ima Špela vraga za hlapca, vendar se jim je to dozdevalo. Kdo bi prenašal vse Špeline psovke in udarce, ako mu ni bil sam Satan za očeta? Četudi je šepal na eno nogo, je prenašal najtežja breme, kot bi bila peresce. Naj mu je gospodinja ukazala še tako težko delo, ga je izvršil takoj in brez oklevanja.

Špela pa je postala zamišljena. Ko je bila dušo zapisala vragu, niti malo ni mislila, da bi mu jo res dala. Zdaj pa se je peto leto že bližalo koncu in jo je začelo skrbeti. Da bi se vrag razjezil, pobegnil in tako izgubil njeno dušo, mu je ukazovala vedno težja dela. Zlodej pa nič, storil je vse, ne da bi trenil z očesom, in če bi mu celo smreko ukazala prinesiti iz gozda.

Nastopil je zadnji dan njegove službe.

Špela mu je pokazala veliko skalo, ki je že dolgo ležala v grapi.

»Ponesi jo na vrh Kojce!« mu je rekla. »Pa glej, da jo doneseš do poldneva, sicer se mi ne vračaj po dušo!«

Vrag, ki mu nič ni bilo pretežko, si je naložil skalo in sopihal navkreber. Špela je sedela pred hišo in ga je gledala. Bil je šepav, počasi je hodil, a vendar dovolj naglo, da skalo lahko donese do poldneva in se še vrne po njeno dušo.

Zaskrbelo jo je, postalo ji je vroče; tedaj se ji je porodila dobra misel. Tekla je k cerkvi in zazvonila poldan, četudi je bila šele enajsta ura.

Tako je prevarila vraga. Ko je ta zaslišal zvonjenje, je skalo z vso silo zasadil v tla, zapiskal od jeze, tekkel preko brega in se nenadoma pogreznil v zemljo.

Skala še danes stoji. Na mestu, kjer se je bil pogreznil vrag, je brezno. Ako vržeš kamen vanj, ne slišiš padca, tako je globoko.

Izpričevala

Spet končano je polletje .
Čas že kar preveč beži!
Zdaj zdaj bo pomlad, za njo pa
kmalu konec šolskih dni.

Tončkovo izpričevalo
polno samih je petic,
Janko pa se skoraj joka,
strah ga dvojk je in enic.

Dobra Micka ga tolaži
„Janko, glej, še marsikdo
bo do konca vse popravil,
če pazljiv in priden bo!“